

Pesti éjszakák

Iván, Magda, az orosz cár és társai

Budapest szomorú-fényes kávéházai tele vannak azokkal a tipikus, sok év óta mindenki által kitűnően ismert éjszakásokkal, akik megszokott rongyosságukkal, örök-fájdalmas mosollyal arcukon csendben, félve húzódnak meg a legutolsó sarokasztalnál. Ha vagy vidéki barátod Budapestre jött „szélnézni“, tudom jól: első dolgod, hogy megmutatod neki Ivánt, aki az Abbazia előtt várja a mindennapos hatosokat, oda mész hozzá és kihívó, nagy hangon szólítod meg: Szervusz Iván! A rokonod, vagy vidéki barátod néz, csodálkozik, körülpislant, hogy istenem nem hallotta-e meg valaki, mire te megnyugtatod a jámbor urat és valami romantikus mesével, sajnálkozó történettel magyarázod meg lealázkodásodat Ivánnal szemben. És aztán tovább; jön Magda, akit megismerhetsz és jönnek új történetmesélések, új hazugságok, sablonos élettragédiák.

Hogy mit éreznek és magokban hogyan köszönik meg ezek a szerencsétlenek a spiszek rongy hatosait és hogyan követelik meg a bohémektől, hogy igenis adják ezeket a hatosokat, én tudom. Huszezer pesti ismeri ezeket, akiknek beteg enerváltságuk egyetlen mentségük maguk és mások előtt. Voltak valakik és nyomoruságos körülmények belebukatták őket az Éjszakába s amikor felvergődtek a tipikusok közé — ő, ez is sok trükkbe és időbe került — kitűrték a régi tipikus éjszakásokat, intrikáltak, verekedtek a hatosokért és most ők a közismertek, ők azok, akiknek gróf X., vagy báró Y. odasugja, hogy: Szervusz Iván. És én elhiszem, mert jól ismerem

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

308

Hely

Idő

"1913"

Személy

Szerző Halmi József.
Cím Pesti éjszakák.
Iván, Magda, az orosz cár és társai.

Forrás: Független Magyarország

Bp.

1913 11/13

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Helyezés

őket, hogy ezért, éppen ezért a „szervusz“-ért érdemes Ivánnak lenni, érdemes lakás nélkül, piszkosan, könyörgő gesztusokkal végigjátszani az Életet, minél tovább, addig, amíg raffinált, szokatlan új trükkökkel, más metodussal elébük nem áll egy új, egy más, egy züllöttebben érdekes valaki, egy új Iván! . . .

Iván

Kis szemüveges, rongyos gnóm. Hat év óta lakás nélkül, ragyogó intellektussal, megalázkodó hozzászoktatott koldulással. Egy megtört, nyomorult ember, akit kihasználta a Sors, aki sokszor akart már akarni, de a kávéház márványasztalánál magasabbra nem ér fel csontos, vézna keze. Szomorú élet. Rettenetes tragédia; akkor amikor Iván meséli és becsületes őszinteséggel gondol tragédiára. És még mindig vár Friedmann Iván valamire és elhiszem; joga van hozzá, hogy különbnek tartsa magát tizezer másnál, akik vállát veregetve, sajnálkozó arccal dugnak a kezébe egy koronát. Es most és így — nyomorultan, piszkosan és betegen — így érzi legintenzívebben ezt, amikor már semmi sem jöhet, ami meglephetné, amikor megismerte már a toloncház vizes falát, az emberek utálatos sajnálkozásait amikor érzi, hogy néhány év — és vége. Valamilyik kávéházban az asztal alól, vagy az Andrásyúton egy palota kapujából huzzák ki a bonctani szolgák.

Romantikus, öreg csavargó. Büszkén mutatja meg naplóját, büszkén dobálódzik azoknak az ismert uraknak a neveivel, akiknek valamikor — régen, nagyon régen — ő is adott.

És ezerszer is elmeséli nyomorult életét. Tanult, írt, dolgozott. Az egyetemre is járt. Három évig. Gyöngye, vézna ember, akit a millió betű tett beteggé. Idegbajt kapott, soká feküdt betegen. Nem tudta nézni, hogy az apja, akit diákkorától kezdve ő tartott el, orvosságot vegyen neki és dolgozzon helyette, hogy az orvos által rendelt finom ételeket neki vegye. Egy ideglázában összetépte indexét és érettségi bizonyítványát is

amikor egyszer anyját keservesen sirni látta, rohant, menekült hazulról — be az Éjszakába. Hat éve . . . Azóta mindent akar. Franciául beszél és angolul. Fordított lapoknak, kocsit húzott, korrektora volt egy napilapnak és könyvkereskedősegéd, vezetője egy vak gitárosnak; most már senki és semmi: csak Iván. Mindenki Ivánja, aki hat év óta lakás nélkül bolyong és ujong, ha egy hatost dobna neki vacsorára.

Azok, — ő, szép régi napok! — akiknek ő is adott valamikor.

Az orosz cár

Feierstein József, az orosz cár. Ki né ismerné? Éjszaka egy orfeum kávéházában ül és három óra hosszat vacsorázik. Az orfeum kék tapétája tele van aggatva színes artista-plakátokkal, lovagló dámák, hatalmas karu súlyemelő, pirosfestékes apró bohócok, kígyóbüvölők kötéláncosok kacagnak le a kék tapétáról. A fekete óra alatt pedig egy menyasszony-ruhás csodaszép nő, az orosz cár menyasszonya. Ekvél ül minden éjjel nászát, övele fogyassza el a lakodalmias vacsorát; barna kávé habbal, két sütemény, amelyet a kávéház derék főura gratis küld asztalához minden áldott éjszaka.

Feierstein Jóska három évig volt a Lipótmezőn, onnan két éve „egészségesen“ bocsátották el. Hova menjen? A felesége meghalt, gyerekeit a Liga vette pártfogás alá. Dolgozni nem tud — cigarettá-ügynök volt — neki indult az életnek pénz nélkül, betegen, az éjszakába. Az orfeumok tájékán huzódott meg előbb, aztán szerelmese — a gyönyörű plakátnő — odavonzotta a fekete óra alá.

Ő az orosz cár, a Feierstein Jóska. Egy napon hozzámjött:

— Ön tegnap megjelent a lakodalmamon, báró ur?

— Igenis. fenség!

— Jó; én ötvenezer rubelit adományoztam azok részére, akik tegnap ott voltak! Keresse fel kamarásomai és ossza szét a vendégsereg között!

Egy fenséges póz: na most eredj és tovább szíjja krajcáros cigarettáját és elmeséli gyönyörű nőjének fenséges cselekedetét.

Néhány év óta így tesz, így jár, így beszél az orosz cár. Reggel aztán álmosan, összetörve, kimerülve a boldog diskurzustól, csendben, vigyázva odafekszik az orfeum-pince zongorája alá és álmodik. Gyönyörűt, csoda szépet: orosz cár, lakodalom, ötvenezer rubel... élet... boldogság...

Szegény öreg barátom, szegény, szegény fiu, kedves Feierstein Jóska.

Magda

Boldogság volt és borzasztó öröm, amikor Magda beszállt az éjszakába. Szép volt és szomorú. Halványkék ruha volt rajta és lila szalag a hajába. Félszeg és becsületes, nem mindenkié. Most egy külvárosi mulató dédelgetett szépsége. Ő, akkor még Magdus, Magdácska, egy derék rikkancs nagyon hű szeretője. Nem is vették észre, amikor elszaladt, még sokat mesélnek róla most is a Weisz-kávéházban, a Dob-utcában és értik, hogy akárki jön, szebb vagy jobb, nem lesz a Magda, az alezredes leánya. Az a becsületes, nagyon derék rikkancs — sokan ismerik — mesélte el Magda történetét. Hiszen én is láttam Magdát, sokszor adtam neki cukrot, narancsot meg hatosokat, de mit tudtam én, hogy selyemágyban született és gimnáziumba járt. Nekem nem mondotta el és senkinek, csak a derék, becsületes rikkancs barátjának, őt szerette, de nálánál jobban az éjszakákat, az exaltált csunya életet, amely hálátlanul bánt vele.

Az apja rontotta meg. Egy delirium tremenses alezredes, aki megkivánta Magdát, az édeslányát. A Magda anyja tébolydába került, mikor megtudta, hogy leányának gyermeke lesz. Magdát is nemsokára szanatóriumba vitték, gyermeke meghalt, ő pedig szegényével és beteg lelkével futott be a csunya életbe, az éjszakások közé. Akkor kék ruhája volt és lila szalag a hajába és szeretője lett egy rikkancsnak. Azt felrugta s míg a derék fiu keservesen

vitte haza az ebédet meg a vacsorát, ő kiszökött a többiek közé. Csavargott az utcákon és mindenkié lett. Nem pénzért és nem urakért. Öreg bohémfiuk, alszentes piktorok szerették, csókolgatták a kezét és élt, szépen, nagyon.

Most már fonnyadt az arca és reszketősek a fehér puha kezek, amikkel gyerekeit fojtotta meg. És jönnek helyére a más Magdák és vannak most mások, akik valamikor kék ruhában és lila szalaggal bejöttek a városba.

Magda. Iván és te kedves orosz cár és ti, akiktől még nem emlékeztem meg, egyszer majd keserves, örült haraggal összefogtok, hogy felgyűrsátok ezt a nagy, csunya várost, ő szépek lesztek akkor és erősek amikor öklökkel veritek szét a halált-alkudó boldogok seregét.

Halmi József